

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENERİN KONUŞMA ÖZ YETERLİLİKLERİNİN BELİRLENMESİ (ÇOMÜ TÖMER ÖRNEĞİ)

Yrd. Doç. Dr. Gülnur AYDIN

Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Abdullah ŞAHİN

ÇOMÜ Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Esin YAĞMUR ŞAHİN

ÇOMÜ Eğitim Fakültesi

Kübra EMRE

ÇOMÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Mesout Kalın Salı

ÇOMÜ TÖMER

ÖZET

Yabancı dil öğrenme sürecinde dilin etkin şekilde öğrenildiğinin temel göstergelerinden biri, öğrenenin konuşma becerisidir. Konuşma becerisinin gelişmesini etkileyen fiziksel, bilişsel ve psikolojik pek çok faktör vardır. Psikolojik faktörlerden en önemlisi ise kişinin belirli bir konuda kendinden beklenen davranışları gerçekleştirmesine yönelik içsel yapabilirlik inancı olan öz yeterlidir. Bu araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin konuşma öz yeterliklerini belirlemektir. Araştırmada öğrencilerin konuşma öz yeterliklerinin ne düzeyde olduğu ve çeşitli değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği karma desenle (nicel ve nitel) incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 2016-2017 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B1 düzeyindeki 20 öğrenciden oluşmaktadır. Nicel veri toplama aracı olarak Sallabaş (2013) tarafından geliştirilen ve geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan “Konuşma Öz Yeterlik Ölçeği”nin, nitel veriler için ise öğrencilere yöneltilen açık uçlu araştırma sorularının kullanıldığı çalışmada, evrenin tamamına ulaşılmıştır. Araştırmada toplanan nicel veriler SPSS 21 istatistik paket programı kullanılarak, nitel veriler ise içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin öz yeterlilik durumlarının ortalamasının üstünde olduğu, ancak kelime hazinesi, dil bilgisinde eksiklik, süre, kaygı gibi etkenlerden dolayı istendik seviyede olmadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Türkçe Konuşma Becerisi, Öz Yeterlik, ÇOMÜ TÖMER

ABSTRACT

One of the main indicators of the effective learning of the language in the process of learning a foreign language is the learner's speaking skill. There are many physical, cognitive and psychological factors that influence the development of speech skill. The most important of the psychological factors is self-efficacy, which is the intrinsic feasibility of one's ability to perform the behaviors expected of him / her in a particular context. The aim of this research is to determine the speaking self-efficacy of the students who learn Turkish as a foreign language. In the study, it was quantitatively and qualitatively examined whether the students' self-efficacy levels differed in terms of various variables. The sample of the study consisted of 20 students at B1 level students who studied Turkish as a foreign language at Çanakkale Onsekiz Mart University Turkish and Foreign Language Research and Application Center in 2016-2017. As a quantitative data collection tool, "Speech Self-Efficacy Scale", developed by Sallabaş (2013) and validity and reliability study was carried out was used. For the qualitative data, the open-ended research questions were directed to the students and the whole universe was reached. The quantitative data collected in the study were analyzed by SPSS 21 statistical package program and the qualitative data were analyzed by content analysis. As a result of the research, it has been determined that the students are above the average of the self-sufficiency status but not at the desired level due to factors such as vocabulary, lack of linguistic knowledge, duration, anxiety.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language, Turkish Speaking Skills, Self-Efficacy, ÇOMÜ TÖMER

1. GİRİŞ

Dil öğrenme, genel olarak *alıcı* (dinleme, okuma) ve *aktarıcı* (konuşma, yazma) dil becerilerinin her birini işlevsel nitelikte kullanabilme yeterliğini gerektirmektedir. “Chomsky, dil olgusunu dil edimi (performance) ile dil yetisi (competence) olarak ikiye ayırmıştır” (Demirel 2010: 45). Dil yetisi, dil ile ilgili sistematik yapı ve kuralların zihinde anlamlandırılmasını; dil edimi ise, zihindeki anlamlı yapıyı günlük hayatta kullanabilmeyi anlatır. “Günlük hayata bakıldığında ise insanın duygu, düşünce, görüş, istek ve hayallerini çevresindeki diğer insanlarla paylaşmak için bu iletişim yollarından en çok sözlü olanı, yani konuşmayı kullandığı görülmektedir” (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007: 266).

“İnsanı diğer varlıklardan ayıran konuşma; duygu, düşünce, tasarım ve isteklerin sözle bildirilmesi” (Sever, 2004: 22) anlamına gelen; “zihinde başlayan ve düşüncelerin sözle ifade edilmesiyle tamamlanan bir süreçtir” (Güneş, 2007: 95). Başka bir ifadeyle, konuşma, “insanın doğuştan sahip olduğu, zaman içinde öğrenip yaşamak suretiyle edindiği düşünce ve görüşleri ile kendi istek ve duygularını belli bir maksatla karşısındaki kişi ya da kişilere iletebilmesi” (Çongur, 1999: 15) olarak tanımlanmaktadır.

Sosyal hayat içinde insanın, çevresindeki diğer insanlarla iletişim ihtiyacını gidermek için, ilk etapta konuşma becerisine sahip olması beklenir. Diğer insanlarla ilişkilerini organize etmek suretiyle sosyalleşmek, onları varoluşundan haberdar etmek, olumlu bir kimlik yaratmak, duygu ve düşünceleri etkili şekilde aktarabilmek, en yalın haliyle iyi bir konuşmacı olmayı gerektirir. İster eğitim-öğretim sürecinde, ister gündelik hayatta; dilin inceliklerini

bilmek, aktif kelime hazinesini güçlü kılmak, akışı düzenlemek (giriş, gelişme, sonuç), dinleyende anlamlı örüntüler oluşturmak, vurgu-tonlama ve beden dilini kullanmak, bir dili konuşanın başarısını belirler.

Bireyin günlük yaşamının önemli bir bölümünü dinlemeyle birlikte konuşma oluşturur. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin de Türkçenin konuşma yönünü dikkate almaları ve bu bakımdan ilgili, dikkatli ve sosyal olmaları, konuşmanın bir dili öğrenmede diğer becerilere oranla daha önemli olduğunu fark etmeleri gerekir (Emiroğlu, 2013: 277). Bu noktada, üniversite öğrenimi ya da sadece dil öğrenmek için ülkemize gelen yabancı uyruklu öğrencilerin, kurallara dayalı değil, iletişimsel beceriye odaklanmış dil öğretim ortamlarında yetiştirilmeleri önemlidir. “Yabancı dil öğrenenler dil sınıflarında klasik dil bilgisi öğretimi uygulanmasından ve yeteri kadar dili kullanma fırsatlarının olmamasından şikayet etmekte; buna ek olarak; okuma, yazma ve kelime öğretiminden ziyade iletişim becerilerini geliştirmeye, konuşmaya, dinlemeye öncelik veren bir yöntemin gerekliliğine vurgu yapmaktadırlar” (Bozavlı, 2014).

Hengirmen, (2000: 31–36) iletişime odaklanan dil öğretim yaklaşımının, öğrencileri, kalıpları ezberlemek yerine öğrendiklerini anlamaya ve kavramaya yönlendirdiğini; zihinsel süreçler sonrasında anladıklarını ve kavradıklarını uygulamaya koymaya teşvik ettiğini; iletişimin, öğrencinin cümleler kurmasıyla değil, bu cümleleri sınıflandırması, sorular sorması, bir görüş ifadesi haline getirmesiyle gerçekleştiğini belirtir.

“Yabancı dil öğretim metotlarının çoğu, öğrencilerin amaç dilde iletişim kurmayı öğrenmelerini hedeflemektedir” (Şeref, 2013: 44). Konuşma, öğrenilen yeni bir dile ait iletişimsel yeterlilik durumunun temel göstergelerinden biridir. Demirel, (2010: 102) yabancı dil öğretiminde genel amaçlardan birinin, belki de en önemlisinin, öğrencilerin öğrendikleri dili anlaşılır bir şekilde konuşabilmesi olduğunu ifade etmektedir. Ancak Ladousse (2002)’ye göre dil öğrenmede en problemlili beceri kazanma alanı, konuşmadır. “Yabancı dil kaygısı ile ilgili çalışmalar, en çok yabancı dil sınıflarındaki konuşmalarda kaygının ortaya çıktığını göstermektedir” (Bekleyen, 2004: 30). Kaygı ise, bireyin kendine dair yapabilirlik inancını negatif yönde etkiler, olumsuz değerlendirilme korkusuyla performans göstermekten kaçınmaya sebep olur.

Herhangi bir alanda başarıyı sağlayabilmek, öz güven, motivasyon, düşünsel/ güdüsel/ duygusal olarak ihtiyaç hissetme ve inançla mümkündür. Bu parametreler ise *öz yeterlilik* algısını belirler. Bandura (1986: 30)’a göre öz yeterlilik, “insanların belli bir performansa ulaşabilmelerini sağlayacak eylemleri organize etme ve sergileme becerileri ile ilgili yargıları”dır. Özerkan (2007:29)’a göre ise, “bireyin, beklenen bir ya da bir dizi davranışı gerçekleştirmek için gereksinme duyacağı becerilere ne derece sahip olduğuna ilişkin yargısıdır.”

Öz yeterlilik düzeyi yüksek olan bireyler, belirledikleri hedefe ilerlerken, görev ve sorumluluklarının bilinciyle; istek, çaba, sabır, uyum, beklenmeyen durumlara karşı tolere edebilme yeteneği ortaya koyarlar. Böylelikle başarı da beraberinde gelir. “Yüksek düzeydeki öz yeterlik yüksek düzeyde performans ve başarı ile sonuçlanır. Benzer olarak düşük düzeydeki öz yeterlik ise zayıf performans olarak sonuçlanır. Özetle, kişinin kendisi hakkındaki düşüncesi, başarısı üstüne başarıyı ya da başarısızlığı üstüne başarısızlığı artırabilir” (Smith, 2006; akt. Tertemiz ve Ağıldere, 2015: 253). Bu yüzdendir ki, eğitim öğretim ortamlarındaki başarı ile “akademik öz yeterlilik” kavramı eş değer görülmektedir.

Göçer (2015: 49), öğrencilerin konuşma becerisini kullanabilme yeterliğinin belirlenmesinde *bizzat öğrencilerin görüşlerine başvurulması gerektiğini*; bu yolla Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin hedef dile olan ilgileri, ilişkileri ve uğraşlarının artırılacağını ve sonucunda da değerlendirme etkinlikleri üzerinden dili etkili kullanma yeterliklerinin de artabileceğini belirtmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşma öz yeterliliğine odaklanan bu araştırma, onların kendi konuşma becerileri ile ilgili algılarını ortaya koyan bir durum tespiti çalışmasıdır.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin, öğrenme ve konuşma yeterliklerini etkileyen faktörlerin kontrol edilmesi, kendilerini rahat hissederek daha iyi ifade edebilmelerine ve öz yeterlik algılarının geliştirilmesine yardımcı olabilir. Kaygı durumunu performansına yansıtmayacak şekilde kontrol altına alabilen, öz yeterliliği yüksek öğrenciler, Türkçe konuşma becerisinde de başarılı olabilirler. Bu çalışmanın, hem yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde öz yeterliliği destekleyecek öğrenme ortamlarının oluşturulması için yol gösterici olacağı hem de ilgili alan yazında birkaç taneyi geçmeyen öz yeterlilik çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı ÇOMÜ TÖMER’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin konuşma öz yeterliklerinin ne düzeyde olduğunu belirlemektir. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Konuşma Öz Yeterlik Ölçeği’nden elde edilen puanlara göre yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin konuşma öz yeterlik düzeyleri nedir?
  - a. Konuşma Öz Yeterlik Ölçeği’nden elde edilen puanlar öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
  - b. Konuşma Öz Yeterlik Ölçeği’nden elde edilen puanlar öğrencilerin Türkçe dışında bildiği diğer yabancı dil sayısına göre farklılık göstermekte midir?
2. Öğrencilerin Türkçe konuşma becerileriyle ilgili (dil bilgisi kuralları, konuşma akışını düzenleme, ifade sorunları vs.) açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar hangi yöndedir?

Öğrenciler;

  - a. Türkçe konuşurken dil bilgisi kuralları ile ilgili ne gibi sorunlar yaşamaktadır?
  - b. Türkçe yaptıkları bir konuşmayı giriş, gelişme ve sonuç şeklinde planlarken ne gibi sorunlar yaşamaktadır?
  - c. Türkçe yaptıkları bir konuşma esnasında duygu, düşünce ve hayallerini ifade ederken ne gibi sorunlar yaşamaktadır?
  - d. Bir tartışma esnasında Türkçe konuşurken ne gibi sorunlar yaşamaktadır?

3. YÖNTEM

1.1. Desen

Bu çalışmada, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin konuşma öz yeterliğini belirlemeye yönelik karma çeşitleme desenlerden biri olan “Nicel Verileri Doğrulama Modeli” kullanılmıştır. Nicel verileri doğrulama modelinde verileri toplama aracı olarak anket, toplanan verileri desteklemek ve zenginleştirmek amacıyla açık uçlu sorular kullanılır. Bu modelde, araştırmacı bir anket aracında her iki türde verileri toplayabilmektedir

(Creswell, ve Plano Clark, 2011).Bu model, önce nicel verilerin toplanması ve çözümlenmesini, ardından nitel verilerle bunların doğrulanmasını ve genişletilmesini içeren iki aşamalı bir modeldir. Dolayısıyla bu model araştırmacıya nicel verilerin yorumlanması için daha geniş bir perspektif imkânı sağlar.

1.2. Evren ve örneklem

Araştırmanın evreni Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde (ÇOMÜ TÖMER) öğrenim gören B1 düzeyindeki 20 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada evrenin tamamına ulaşılmıştır.

Tablo 1. Örneklem Grubunun Özellikleri

		F	%
Cinsiyet	Kadın	15	75
	Erkek	5	25
Bilinen yabancı dil	Başka dil bilmiyor	2	10
	1 yabancı dil biliyor	4	20
	Çok yabancı dil biliyor	14	70

Araştırmaya 15 kadın (%25,0) ve 5 erkek (%75,0) olmak üzere toplam 20(%100) uluslararası öğrenci katılmıştır. Bildikleri yabancı dil sayılarına göre öğrencilerin dağılımı, Türkçe dışında başka yabancı dil bilmeyen öğrencilerin sayısı 2 (%10), Türkçe dışında 1 yabancı dil bilen öğrencilerin sayısı 4 (%20), Türkçe dışında 1’den çok dil bilenlerin sayısı 14 (%70) şeklinde olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

a. Konuşma Öz yeterlik Ölçeği

Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bu çalışmanın nicel boyutunda; M. E. Sallabaş (2013) tarafından Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin öz yeterlik inançlarına yönelik olarak geliştirilen “Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeği”, yazarın kendisinden mail yoluyla izin alınarak kullanılmıştır. Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeği’nin maddelerine ilişkin Cronbach Alfa katsayısı $\alpha = .975$ olarak bulunmuştur. Bu sonuç ölçeğin yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2006). Sonuç olarak 2 boyutlu ve 19 maddeden oluşan bir ölçek geliştirilmiştir(Sallabaş, 2013).

b. Açık uçlu sorular

Açık uçlu araştırma soruları, araştırmacının konu ile ilgili önemli değişkenleri ayrıntılı şekilde tespit etmesine olanak sağlar (Yıldırım & Şimşek, 2005). Açık uçlu sorular bu çalışmada kullanılan konuşma öz yeterlik ölçeği dikkate alınarak hazırlanmıştır. Öğrencilere nicel verilerin doğrulanması ve daha kapsamlı yorumlanabilmesi için dört adet açık uçlu soru sorulmuştur. Böylece konuşma öz yeterliklerine ilişkin düşüncelerini daha ayrıntılı belirtebilmeleri için öğrencilere imkân sağlanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Toplanan nicel veriler SPSS 21 istatistik paket programı kullanılarak frekans, yüzde, t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yöntemleriyle; nitel veriler ise içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. İlişkili ya da ilişkisiz iki örneklemin ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için t-testi kullanılır (Büyüköztürk vd, 2011). Öğrencilerin konuşma öz yeterlikleri ile cinsiyet faktörü arasındaki ilişkiyi belirlemek için t testi uygulanmıştır. Bir ya da daha çok faktöre göre oluşan grupların bir bağımlı değişken bakımından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla Tek Yönlü Anova testi kullanılır (Büyüköztürk vd., 2011). Öğrencilerin konuşma öz yeterlikleri ile Türkçe dışında bilinen yabancı dil sayısı arasındaki ilişkiyi belirlemek için Tek Yönlü Anova (One-Way ANOVA) testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler tablo halinde belirtilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

1. Konuşma Öz Yeterlik Ölçeği'nden elde edilen puanlara göre yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin konuşma öz yeterlik düzeylerine yönelik bulgular

ÇOMÜ TÖMER'de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B1 düzeyindeki 20 uluslararası öğrencinin, uygulanan konuşma öz yeterlik ölçeğinden aldıkları toplam puanın ortalaması aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Konuşma Öz Yeterlik Puanlarının Ortalaması

Konuşma Öz Yeterliği	$\bar{X}$	SS
Genel Ortalama	84,5	24,62

Tablo 2'de yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşma öz yeterlilik puanlarının ortalamasının 84,5 olduğu görülmektedir. Konuşma öz yeterlik ölçeğinden alınabilecek en fazla puanın 133,00 olduğu düşünüldüğünde bu değer, öğrencilerin konuşma öz yeterliliklerinin ortalamasının üzerinde olduğunu ancak çok da yüksek olmadığını göstermektedir.

a. Konuşma Öz Yeterlik Ölçeği'nden elde edilen puanların öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımını gösteren bulgular

Tablo 3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Konuşma Öz Yeterlik Düzeylerinin Cinsiyetlerine Göre t-Testi Sonuçları

Alt Faktörler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	t	p
Biçim	Erkek	5	4,93	1,96	20	1,12	,275
	Kadın	15	4,04	1,37			
Anlatım ve içerik	Erkek	5	5,32	1,32	20	1,75	,097
	Kadın	15	4,20	1,21			

Tablo 3'te; öğrencilerin konuşma öz yeterlikleri ile cinsiyetleri arasında, "Biçim" ile "Anlatım ve içerik" alt faktörlerine göre ($p > ,05$) anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Ancak, yine de erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre bu alt faktörlerde öz yeterlik ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

b. Konuşma Öz Yeterlik Ölçeği'nden elde edilen puanların öğrencilerin Türkçe dışında bildiği diğer yabancı dil sayısına göre dağılımını gösteren bulgular

Tablo 4. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Konuşma Öz Yeterlik Düzeylerinin Bildikleri Yabancı Dillere Göre ANOVA Testi*

Alt Faktörler	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	$\bar{X}$	F	p	Anlamlı Fark
Biçim	Gruplar arası	6,693	2	3,346	1,484	,255	
	Gruplar içi	38,329	17	2,255			
	Toplam	45,022	19				
Anlatım ve İçerik	Gruplar arası	,606	2	,303	,161	,852	
	Gruplar içi	31,973	17	1,881			
	Toplam	32,579	19				

Yapılan varyans analizi sonucunda; “Biçim” ile “Anlatım ve İçerik” alt faktörüne ilişkin öğrencilerin konuşma öz yeterlikleri ile Türkçe dışında bildiği diğer yabancı dil sayısı ($p > ,05$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Tablo 5’te yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin konuşma öz yeterlik ölçeğine verdikleri cevapların ortalamaları bulunmaktadır:

Tablo 5. Konuşma Öz Yeterlik Ölçeği Madde Ortalamaları

Madde Numarası	Maddeler	$\bar{X}$
1	Bir konuşmadaki bütün kelimeleri doğru seslendirebilirim.	4,8
2	Konuşurken dil bilgisi kurallarına uygun cümleler kurabilirim.	4,45
3	Konuşurken ekleri yerinde kullanabilirim.	3,55
4	Bir konu hakkında konuşma yapabilirim.	4,6
5	Giriş, gelişme ve sonuç planına uygun olarak bir konuşma yapabilirim.	3,95
6	Düşüncelerimi sözlü olarak konunun dışına çıkmadan	4,9
7	Bilgi sahibi olduğum bir konuda konuşabilirim.	4,4
8	Hayal ettiklerim hakkında bir konuşma yapabilirim.	3,95
9	Duygu ve düşüncelerimi konuşarak ifade edebilirim.	4,45
10	Konuşurken konuya uygun örnekler verebilirim.	4,15
11	Bir tartışmada karşıt görüşler dile getirebilirim.	4,2
12	Konuşmama uygun ifadelerle başlayabilirim.	4,75
13	Belirtilen/seçilen bir konuyla ilgili konuşabilirim.	4
14	Öğrenim hayatımı anlatan bir konuşma yapabilirim.	4,85
15	Tartışmalara sözlü olarak katılabilirim.	5,2
16	Konuşurken aklımdaki şeyleri tam olarak anlatabilirim.	4,5
17	Kendimi akıcı olarak ifade edebilirim.	4,4
18	Düşüncelerimi kesin ve kendimden emin bir biçimde dile	4,5
19	Konuşmamı uygun ifadelerle sonlandırabilirim.	4,9

Tablo 6’da ortalama olarak Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin öz yeterlikleriyle ilgili görüşlerinin bir maddeden alınacak en yüksek 7 puan üzerinden ilk üç ve son üç madde ortalamalarıyla birlikte verilmiştir:

Tablo 6. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Öz Yeterlikleriyle İlgili Görüşleri

Madde Numarası	Ortalaması Düşük Maddeler	$\bar{x}$
3	Konuşurken ekleri yerinde kullanabilirim.	3,55
5	Giriş, gelişme ve sonuç planına uygun olarak bir konuşma yapabilirim.	3,95
8	Hayal ettiklerim hakkında bir konuşma yapabilirim.	3,95
Ortalaması Yüksek Maddeler		
15	Tartışmalara sözlü olarak katılabilirim.	5,2
19	Konuşmamı uygun ifadelerle sonlandırabilirim.	4,9
6	Düşüncelerimi sözlü olarak konunun dışına çıkmadan anlatabilirim.	4,9

Konuşma öz yeterliğinin belirlenmesi için yapılan bu çalışmada elde edilen veriler üzerinde uygulanan faktör analizinden çıkan sonuç; ortalaması en düşük maddelere bakıldığında, “öğrencilerin konuşurken ekleri yerinde kullanma”, “giriş gelişme ve sonuç planına uygun bir konuşma yapma” ve “hayal edilenler hakkında da bir konuşma yapma” konusunda kendilerini yetersiz hissettiği şeklindedir. Bunun yanında ortalaması en yüksek maddeler incelendiğinde öğrenciler; “tartışmalara sözlü olarak katılabildiklerini”, “konuşmalara uygun ifadelerle son verebildiklerini”, “düşüncelerini sözlü olarak konunun dışına çıkmadan anlatabildiklerini” ifade etmişlerdir.

2. Öğrencilerin Türkçe konuşma becerileriyle ilgili (dil bilgisi kuralları, konuşma akışını düzenleme, ifade sorunları vs.) açık uçlu sorulara verdikleri cevaplara yönelik bulgular

Araştırmada nicel verileri doğrulamak ve zenginleştirmek amacıyla toplanan nitel veriler, çalışmaya katılan öğrencilerin cevaplandığı açık uçlu sorulardan elde edilmiştir. Bu bölümde, açık uçlu sorularla elde edilen nitel bulguların frekanslarına göre dağılımı tablo şeklinde ifade edilmiş ve yorumlanmıştır.

a. Öğrencilerin Türkçe konuşurken dil bilgisi kuralları ile ilgili yaşadıkları sorunlara dair bulgular

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin dil bilgisi kurallarının konuşma öz yeterliklerine olan etkisine ilişkin düşüncelerini tespit etmek için öğrencilere “Türkçe konuşurken dil bilgisi kuralları ile ilgili ne gibi sorunlar yaşıyorsunuz?” sorusu sorulmuş ve toplanan nitel veriler aşağıda tablo ile ifade edilmiştir.

Tablo 7. Dil Bilgisi Kurallarının Konuşma Öz Yeterliklerine Olan Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri

<i>Türkçe Konuşurken dil bilgisi kuralları ile ilgili ne gibi sorunlar yaşıyorsunuz?</i>	<i>f</i>
Ekler	6
Öğrencinin ana dili ile Türkçe arasındaki düşünce sistemi ve gramer farkı	4
Fiil çatısı	4
Kuralları karıştırma	2
Fiil çekimleri	2
Telaffuz	2
Alfabe ve sesletim farkı	1
Cümle kuralları	1
Kaynaştırma sesleri	1
Dolaylı anlatım	1
Ortak kelimeler arasındaki anlam farkı	1

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 6'sı ekler, 4'ü ana dili ile Türkçe arasındaki düşünce sistemi ve gramer farkı, 4'ü fiil çatısı, 2'si dil bilgisi kurallarını birbirine karıştırmama, 2'si fiil çekimleri, 2'si telaffuz, 1'i kaynaştırma sesleri, 1'i alfabe ve sesletim, 1'i cümle kuralları, 1'i dolaylı anlatım konularında ve 1 de ana dili ile Türkçe arasındaki bazı ortak kelimelerde anlam farklılığından dolayı sorun yaşamaktadırlar. Öğrencilerin dil bilgisinde en çok sorun yaşadıkları konunun ise "Ekler" konusu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

"Ekleri yanlış kullanıyorum. Mesela "çocuk paltosu", "çocuğu paltosu", "çocuk palto. Hala bazen karıştırıyorum. Mesela "Tenis oynamayı beğeniyorum.", "Tenis oynaması beğeniyorum." (Ö3, Ekler).

"Konuşurken bazen bazı fiillere ek getirirken zorlanıyorum." (Ö15, Ekler).

"Evet yaşıyorum. Çünkü bizim dilimizde kuralları biraz farklı. Çünkü cümlede özne, fiil ve nesne ayarlaması farklı." (Ö14, Ana dili ile Türkçe arasındaki düşünce sistemi ve gramer farkı)

"Mesela dilimde "yemek yiyeceğim" söylemiyoruz. Sadece "yiyeceğim" diyoruz. Bu da benim için çok zor geliyor. Yani yemekten başka ne yiyebiliriz?! Bu sadece bir örneği." (Ö2, ana dili ile Türkçe arasındaki düşünce sistemi ve gramer farkı).

Türkçe sondan eklemeli bir dil olduğu için her ne kadar kendi yapısı içerisinde belirli bir sistematiğe sahip olsa da ana dili Türkçe olmayan ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin bu sistematiğe uyum sağlaması oldukça zordur. Eklerin görevleri, eklendiği kelimeye kazandırdığı yeni anlamlar, ses uyumuna göre değişimleri gibi konular, öğrencileri sonradan eklemeli dilin sistematiğini tanıyana kadar zorlayan konulardır. Ana dili farklı olan öğrencilere Türk dilinin mantığı farklı ve karmaşık görünmektedir. Bu durum öncelikle Türkçeye uyum sürecini gerektirmektedir. Öğrencilerin Türkçeyi tanımaları ve Türkçe dil mantığına uygun düşünebilmeleri, dil bilgisi konularının da daha anlaşılır olmasını sağlayacaktır. Dil bilgisi konularını kavrayabilen öğrenciler, konuşma esnasında daha doğru ve anlam bakımından zengin cümleler kurabilir. Aynı zamanda muhatabının konuşmasını da

daha doğru ve rahat anlayabilir. Bu da öğrencilerin konuşma öz yeterliğini olumlu yönde etkileyecek bir durumdur. Çünkü kendini doğru ifade eden ve muhatabı doğru anlayabilen bireyler, karşılıklı iletişim kurmada kendilerini daha yeterli hissedecektir.

b. Öğrencilerin Türkçe yaptıkları bir konuşmayı giriş, gelişme ve sonuç şeklinde planlamaları ile ilgili yaşadıkları sorunlara dair bulgular

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin konuşma planlamasının konuşma öz yeterliklerine olan etkisine ilişkin düşüncelerini tespit etmek için öğrencilere “Türkçe yaptığınız bir konuşmayı giriş, gelişme ve sonuç şeklinde planlarken ne gibi sorunlar yaşıyorsunuz?” sorusu sorulmuş ve toplanan nitel veriler aşağıda tablo ile ifade edilmiştir.

Tablo 8. Konuşma Planlamasının Konuşma Öz Yeterliklerine Olan Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri

<i>Türkçe yaptığınız bir konuşmayı giriş, gelişme ve sonuç şeklinde planlarken ne gibi sorunlar yaşıyorsunuz?</i>	<i>f</i>
Uzun uzun düşünme	4
Sonucu toparlayamama	3
Kendini doğru ifade edememe	3
Pratik eksikliği	2
Öğrencinin ana dili ile Türkçe arasındaki düşünce sistemi farklılığı	1
Düzenli cümle kuramama	1
Dil bilgisi kurallarına aşırı dikkat etme	1

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 4’ü “uzun uzun düşünme”, 3’ü “sonucu toparlayamama”, 3’ü “kendini doğru ifade edememe”, 2’si “pratik eksikliği”, 1’i “ana dili ile Türkçe arasındaki düşünce sistemi farklılığı”, 1’i “düzenli cümle kuramama”, 1’i “dil bilgisi kurallarına aşırı dikkat etme” gibi problemlerden dolayı sorun yaşadığı görülmektedir. Öğrencilerin konuşma planlaması konusunda en çok “uzun uzun düşünme” problemi olduğu dikkat çekmektedir. Öğrencilerin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

“Bir konu açıkladığım zaman kafamda bir plan yapıyorum nasıl söyleyeceğim, hangi kelime kullanacağım. Her zaman doğru söylemek istiyorum bundan dolayı her zaman çok düşünüyorum nasıl anlatacağım.”(Ö4, Uzun uzun düşünme)

“Giriş ve gelişmede sıkıntı yaşamıyorum fakat sonuç bölümünde bazen anlatmak istediğim şeyi toparlayabiliyorum.”(Ö15, Sonucu toparlayamama)

“Konuşurken hep kalıpları düşünüyorum mesela şimdi çok kural öğrendim. Konuşurken hepsini kullanmak istiyorum ama yanlış oluyor yani anlam yanlış oluyor. Bazen en son cümlemi ilk söylüyorum ve ters bir şekilde konuşuyorum.”(Ö5, Kendini doğru ifade edememe).

Giriş, gelişme ve sonuç planına uygun, belirlenen konunun dışına çıkmadan doğru mantıksal sıranın ve düzenin izlendiği bir konuşma yapmak özellikle yabancı dil öğrenen öğrenciler için oldukça zordur. Bu durum hazırlıklı konuşmadansa hazırlıksız konuşmalar için daha da güçtür. Hazırlıksız konuşmalarda daha hızlı düşünmeye ihtiyaç olduğundan öğrenciler, konuşmasını zihninde planlayabilecek ve kurgulayabilecek yeterli zamanı bulamamaktadırlar. Öğrenciler konuşmayı zihinlerinde planlayamadıkları için belirli bir

konuda konuşmaya başlayıp çok farklı bir konuda konuşmayı sonlandırabilirler. Bu da yapılan konuşmanın kalitesini düşürebilmektedir. Maalesef ki bu gibi durum da öğrencilerin konuşma öz yeterliklerini olumsuz yönde etkilemektedir.

c. Öğrencilerin Türkçe yaptıkları bir konuşma esnasında duygu, düşünce ve hayallerini ifade ederken yaşadıkları sorunlara dair bulgular

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin kendini ifade edebilme durumunun konuşma öz yeterliklerine etkisine ilişkin düşüncelerini tespit etmek için öğrencilere “Türkçe yaptığınız bir konuşma esnasında duygu, düşünce ve hayallerinizi ifade ederken ne gibi sorunlar yaşıyorsunuz?” sorusu sorulmuş ve toplanan nitel veriler aşağıda tablo ile ifade edilmiştir.

Tablo 9.Düşüncelerini İfade Ederken Yaşanan Sorunların Konuşma Öz Yeterliklerine Olan Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri

<i>Türkçe yaptığınız bir konuşma esnasında duygu, düşünce ve hayallerinizi ifade ederken ne gibi sorunlar yaşıyorsunuz?</i>	<i>f</i>
Bilinen kelime sayısı azlığı	4
Kelimeleri unutma	3
Kendini ifade edememe	3
Hata yapma kaygısı	2
Dil bilgisi kurallarına yeterince hakim olamama	2
Kültür farkı	1
Öğrencinin ana dili ile Türkçe arasındaki düşünce sistemi farklılığı	1
Muhataba karşı mahcup olma kaygısı	1
Heyecanlanma	1

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 4’ü “bilinen kelime sayısı azlığı”, 3’ü “kelimeleri unutma”, 3’ü “kendini ifade edememe”, 2’si “hata yapma kaygısı”, 2’si “dil bilgisi kurallarına yeterince hakim olamama”, 1’i “kültür farkı”, 1’i “ana dili ile Türkçe arasındaki düşünce sistemi farklılığı”, 1’i “muhabata karşı mahcup olma kaygısı”, 1’i “heyecanlanma” gibi durumlardan dolayı sorun yaşadığı görülmektedir. Öğrencilerin düşünceleri ifade etme konusunda en çok “bilinen kelime sayısı azlığı” problemi olduğu dikkat çekmektedir. Öğrencilerin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

“Konuşurken duygularımı ve hayallerimi ifade ederken tam istediğim şeyleri söyleyemiyorum. Bu sıkıntım galiba sözlüktendir. Kelime hazinesim az olduğu için. Ama ben yine de uğraşıyorum düşüncelerimi anlatabilirim inşallah.”(Ö6, Bilinen kelime sayısı azlığı).

“Önce öğrendiğim bazı kelimeleri ve deyimleri untabilirim ve cümle kurarken hatırlamam ama genelde o kadar sorun yaşamıyorum. Benim için pratik en önemli. Ayrıca Türkleri dinlerken iyi öğreniyorum.”(Ö1, Kelimeleri unutma).

“Düşüncelerimi söylediğim zaman çok sıkıntılar oluyor çünkü düşüncelerim çok farklı ve sanırım bu sıkıntı farklı kültürden icad ediyor. Yani düşünce kültürle alakalı. Duygularım ve düşüncelerim de anlatırken bazen beni anlamıyorlar. Mesela ben beş dakika konuşuyorum ve nihayet o konuyu bitiriyorum. Karşı taraf bana gülüyor. Halbuki ben mutsuz bir konuyu onun

için açıkladım. Belki de hayallerimi veya duygularımı doğru bir şekilde ifade edemedim. Kendimi ifade edemiyorum, anlatamıyorum.”(Ö5, Kendini doğru ifade edememe).

Her birey kendi içerisinde pek çok yaşantı ve deneyimi barındırır. İnsanoğlu sosyal bir varlık olduğu için diğer bireylerle etkileşim kurma; duygu, düşünce ve deneyimlerini aktarma ihtiyacı duyar. Yabancı dil öğrenen öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatça ifade edebilmesinin önündeki en büyük sorunlardan birisi de sahip oldukları kelime hazinesidir. Birey bildiği kelime sayısı kadar kendini ifade edebilir ve muhatabını da ancak o kadar anlayabilir. Yani öğrencinin yabancı dilde aktarabildiği düşünce dünyası, bildiği kelimelerle sınırlıdır. Kelime sayısının azlığı yanında hata yapma kaygısı ve heyecan gibi psikolojik faktörler de konuşma öz yeterliğine olumsuz yönde etki etmektedir.

d. Öğrencilerin bir tartışma esnasında Türkçe konuşurken yaşadıkları sorunlara dair bulgular

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin karşılıklı etkileşim ortamının konuşma öz yeterliklerine etkisine ilişkin düşüncelerini tespit etmek için öğrencilere “Bir tartışma ve karşılıklı konuşma esnasında konuşurken ne gibi sorunlar yaşıyorsunuz?” sorusu sorulmuş ve toplanan nitel veriler aşağıda tablo ile ifade edilmiştir.

Tablo 10. Karşılıklı Etkileşim Ortamının Konuşma Öz Yeterliklerine Olan Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri

<i>Bir tartışma ve karşılıklı konuşma esnasında konuşurken ne gibi sorunlar yaşıyorsunuz?</i>	<i>f</i>
Kendini ifade edememe	3
Muhatabı anlayamama	2
Muhatabın kendisini anlamaması	2
Hata yapma kaygısı	2
Kelimeleri unutma	1
Kendini yeterli görmeme	1
Hızlı konuşamama	1

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 3’ü “kendini ifade edememe”, 2’si “muhatabı anlayamama”, 2’si “muhatabın kendisini anlamaması”, 1’i “hata yapma kaygısı”, 1’i “kelimeleri unutma”, 1’i “kendini yeterli görmeme”, 1’si “uzun uzun düşünme”, 1’i “pratik eksikliği” gibi durumlardan dolayı sorun yaşadığı görülmektedir. Öğrencilerin karşılıklı konusunda en çok “kendini doğru ifade edememe” problemi olduğu dikkat çekmektedir. Öğrencilerin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

“Bazen insanlar anlamıyorlar ne anlatmak istiyorum ya da yanlış bir şey söylediğim zaman gülüyorlar.”(Ö4, Muhatabın kendisini anlamaması)

“Tartışmayı seviyorum ama pek iyi olmuyor. Bazı şeyleri söylemek istiyorum ama bilmiyorum Türkçe nasıl. O yüzden kendime kızıyorum. Farzederim sınıfta bir konuyu iyi şekilde biliyorum ve onun hakkında çok şeyler okudum ve yeterli bilgim var ama bunları anlatamıyorum ve asabi oluyorum.”(Ö6, Kendini ifade edememe).

“Biraz hızlı konuşuyorlar, biraz iyi duymuyorum o yüzden biraz zor oluyor ama o kadar sıkıntım değil, anlaşabilirim.”(Ö14, Muhatabı anlayamama)

“Konuşma hızım daha düşüktür bu nedenle bilgi tartışmalarda hızlı konuşamayıp düşünerek konuşuyorum ve içimdekileri hikaye haline getirmekte zorluk çekiyorum.(Ö12, Hızlı konuşamama)

Konuşma becerisinin etkili şekilde kullanılması gereken yerlerden birisi de tartışma ortamlarıdır. Tartışma ortamlarında taraflar kendi tezlerini savunur, karşı tarafın tezini çürütmeye çalışırlar. Bunun için de muhatabın doğru anlaşılması ve de kişinin kendisini doğru ifade etmesi gerekmektedir. Araştırmaya katılan öğrenciler, kendilerini tartışma esnasında konuşurken sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu durum da öğrencilerin konuşma öz yeterliklerini olumsuz etkilemektedir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçları incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin konuşma öz yeterliklerinin ortalamasının üzerinde olduğu ancak çok da yüksek olmadığı görülmektedir. Bu sonuç, Sallabaş'ın (2012) yaptığı çalışma ile aynı doğrultudadır. Bunun yanında öğrencilerin konuşma öz yeterliklerinin cinsiyetlerine ve Türkçe dışında bildikleri diğer yabancı dil sayılarına göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin ölçek maddelerine verdikleri cevaplar doğrultusunda ortalaması en düşük maddeler incelendiğinde, konuşurken ekleri yerinde kullanamadıkları, giriş, gelişme ve sonuç planına uygun olarak bir konuşma yapamadıkları, hayal ettikleri hakkında bir konuşma gerçekleştiremedikleri; ortalaması en yüksek maddeler incelendiğinde ise, tartışmalara sözlü olarak katılabildikleri, konuşmalarını uygun ifadelerle sonlandırabildikleri, düşüncelerini sözlü olarak konunun dışına çıkmadan anlatabildikleri ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmanın nitel boyutundan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin konuşma öz yeterliklerini etkileyen diğer faktörlerin de konuşma esnasında yaşadıkları bazı sorunlar olduğu söylenebilir. Bu sorunlar; dil bilgisi konularında eksiklik, hedef dilin ana dilden gramer ve düşünce sistemi olarak farklı oluşu, kelime hazinesinin yetersiz oluşu, kendini doğru ve etkili şekilde ifade edememe, konuşma esnasında konuşmayı planlayacak yeterli sürenin olmaması, hata yapma kaygısı ve çekingenlik şeklinde genellenebilir. Bu durum öğrencilerin konuşma becerilerinin ve öz yeterliklerinin psikolojik, bireysel ve çevresel pek çok boyutu olduğunu göstermektedir.

Çalışmadan çıkan sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin kendilerini eksik hissettiği konularda destek verilebilir, konuşmaya teşvik edici etkinlikler düzenlenebilir ve kendilerini bu alanda geliştirebilmeleri için öz yeterlik durumlarına katkı sağlayacak öğrenme ortamları hazırlanabilir.
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşma öz yeterliklerini etkileyen psikolojik, bireysel ve çevresel faktörlerin ayrıntılı şekilde incelendiği, öz yeterliklerin artırılmasına katkı sağlayacak araştırmalar planlanabilir.
3. Ayrıca, yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin konuşma öz yeterlilik durumunu belirlemeye odaklanan bu çalışmadan hareketle, diğer beceri alanları (dinleme, okuma, yazma) için de benzer çalışmalar yapılabilir.
4. Aynı çalışmanın, Türkiye'deki bütün TÖMER öğrencileri üzerinde, daha geniş kapsamlı hali gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action: A social cognitive theory. Englewood Cliffs Prentice Hall.
- Bekleyen, N. (2004). Foreign language anxiety, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13(2) s. 27-39.
- Bozavlı, E. (2014). Yabancı dil öğretiminde alternatif bir okul modeli. The Journal of Academic Social Science, 2(1), ss. 110-120.
- Büyüköztürk, Ş., Bökeoğlu, Ö. ve Köklü, N. (2011). Sosyal bilimler için istatistik(7.baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Creswell, J. W. ve Plano-Clark V. L. (2011) Designing and conducting mixed methods research(Gözden geçirilmiş 2. Baskı). London: Sage Publication s.65
- ÇONGUR, R. (1999). Söz sanatı, güzel söz söyleme. Ankara: TRT Yayınları.
- Demirel, Ö. (2010). Yabancı dil öğretimi: dil pasaportu, dil biyografisi, dil dosyası (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Emiroğlu, S. (2013). Konuşma eğitimi. M. Durmuş ve A. Okur, (Ed.), Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı içinde (ss. 277-291). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Göçer, A. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma becerisinin gelişim durumunun belirlenmesi. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Özel Sayı-II). Ss.47-56.
- Güneş, F. (2007). Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hengirmen, M. (2000), Yabancı dil öğretim yöntemleri ve tömer yöntemi (3. Baskı). Ankara: Engin Yayınevi.
- Kalaycı, Ş. (Ed.) (2006). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Ladousse, G.P. (2002). Speaking personally: quizzes and questionnaires for fluency practise. Klett Ernst / Schulbuch.
- Özerkan, E. (2007). Öğretmenlerin öz yeterlilik algıları ile öğrencilerin sosyal bilgiler benlik kavramları arasındaki ilişki. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sallabaş, M. E. (2012). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin konuşma öz yeterliliklerinin değerlendirilmesi. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, s.162
- Sallabaş, M. E. (2013). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için konuşma öz yeterlik ölçeği: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 36
- Sever, S. (2004). Türkçe öğretimi ve tam öğrenme (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şeref, İ. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma ve konuşma becerileri kazandırmada iletişimsel yaklaşımın kullanımı için model önerisi. International Journal of Language Education and Teaching. 1. ss. 43-60.
- Temizyürek, F. Erdem, İ., ve Temizkan, M. (2007). Konuşma eğitimi. Ankara: Öncü Kitap.

Tertemiz, N., Ağıldere, S. (2015). Yabancı diller eğitimi bölümünde okuyan öğrencilerin yabancı dil öğretimine yönelik yeterlik inanç ve görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 30(1). ss. 252-267.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.